

REKK Kft. VÉLEMÉNY

a közép- és nagyfeszültségű hálózaton elérhető szabad kapacitások kiosztására irányuló pályázati eljárás kapcsán közzétett Pályázati kiírás tervezetéhez

A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (a továbbiakban: Hivatal) által iparági konzultációra bocsátott, a közép- és nagyfeszültségű hálózaton elérhető szabad kapacitások kiosztására irányuló pályázati eljárás kapcsán készült Pályázati kiírás tervezetével (a továbbiakban: Tervezet) kapcsolatban a REKK Kft. az alábbi véleményt terjeszti elő.

1. Általános észrevételek

Összességében **üdvözljük, hogy a Minisztérium felkérésére a Hivatal meghirdeti a pályázati eljárást**, ugyanis a magyar energiamixben az addicionális szélenergia kapacitásnak fontos rendszerbiztonsági és ármérséklő hatása lehet, kifejezetten az esti órákban, mikor az napelemek már nem termelnek, de a fogyasztás a legmagasabb. Ezen felül a téli csúcsok mérséklésében is fontos szerepet játszhat a jövőben a szélenergia.

Támogatjuk, hogy a pályázatok elbírálása **többszempon্তু („multi-criteria”) megközelítésen alapul** (X. fejezet), mivel a csatlakozási jog odaítélésekor véleményünk szerint valóban több, egymással versengő szempontot kell egyidejűleg mérlegelni.

Sajnáljuk, hogy a megpályázható szabad hálózati csatlakozási pontok és az azokon elérhető pályázható kapacitás csak a pályázattal egyidejűleg lesznek nyilvánosak. A hálózati csatlakozás kritikus pontja a szélenergia-beruházásoknak, de ugyanúgy fontos a csatlakozás helyét összehangolni a tervezett helyszínre vonatkozó építési és környezetvédelmi szabályokkal és korlátozásokkal. Ezek hosszútávú folyamatok. Nagyban segítené a fejlesztőket, ha a **szabad csatlakozási pontok jóval a pályázat meghirdetése előtt rendelkezésre állnának** - ez különösen a jövőben érvényesíthető, ha tervezett jogszabálmódosítás alapján évente kerül hasonló pályázat kiírásra.

A kiírás említi, hogy a pályázat célja a VET 35/A. § (2) bekezdésében meghatározott szakpolitikai szempontok érvényesítése. A 2b) alpont szerint ez **környezetvédelmi és természetvédelmi szempontok** figyelembevételét is jelenti. A jelen kiírásban nem látjuk ezen szempontok visszaköszönését. Fontosnak tartjuk, hogy a szélenergia számára szabad hálózati kapacitásokat kiosztó pályázat figyelembe vegye, hogy mely területeken (csatlakozási pontoktól vett bizonyos, pl. max 15 km-es távolságban) van egyáltalán lehetőség környezetvédelmi és építési engedély megszerzésére. Olyan hálózati csatlakozási pontokat nem érdemes megpályáztatni, amelyekben későbbiekben nem tud szélenergia megvalósulni. Amíg a VET 3. § 37. szerinti könnyített térségek rendszere nem képes betölteni ezt a környezetvédelmi és természetvédelmi “előszűrést”, addig javasoljuk a csatlakozási pontok kijelölésekor segítségül hívni a civil és akadémiai szektorban már rendelkezésre álló térinformatikai kutatások eredményét¹.

¹ PI. RENewLand projekt: <https://wwf.hu/renewland/>, vagy LIFE REALS projekt: <https://rekk.hu/analysis-details/382/life-reals-renewable-energy-in-artificial-land-surfaces>

2. Részletes észrevételek

Az alábbiakban további részletes módosító javaslatainkat mutatjuk be.

2.1. A pályázat minimális mérete túl magasan meghatározott (V.2. d) pont)

A Tervezet V.2. d) pontja szerint a pályázatnak legalább 15 MVA igényelt, betáplálásra rendelkezésre álló teljesítményre, valamint legalább 15 MW beépített teljesítőképességű szél erőmű létesítésére kell vonatkoznia. Álláspontunk szerint ez a küszöbérték túl magas, és indokolatlanul zárja ki a kisebb léptékű szél erőmű-fejlesztéseket a pályázati eljárásból. Összeségében a kisebb méretű erőművek beengedése értékelésünk szerint **növelné a versenyt, illetve nagyobb esélyt adna, hogy minden meghirdetett csatlakozási ponton kiosztásra kerüljön a szükséges kapacitás**. Konkrét csatlakozási pontokra kiírt pályázat esetén ugyanis előfordulhat, hogy akár többszörös túljelentkezés esetén sem érkeznek ajánlatok bizonyos pontokra.

Ezen érvek fényében **javasoljuk a minimális projektméret csökkentését 5 MW körüli értékre**.

2.2. Az összehasonlító szempontrendszer túlzottan kiterjedt (X.2. pont)

Bár a többszempontú értékelési logikát támogatjuk, megítélésünk szerint az Összehasonlító szempontok (X.2. pont) jelenlegi listája (ÖSZ-1–ÖSZ-8) túlságosan kiterjedt. Egy ilyen terjedelmű szempontrendszerben az eredmény jelentős részben az egyes szempontok súlyozásának szükségképpen bizonyos fokig önkényes megválasztásán múlik, továbbá minél több szempontot kell egymással aggregálni, annál nagyobb az esélye, hogy a rendszer **nem szándékolt, a szabályozói szándékkal ellentétes kimenetet eredményez**.

Javasoljuk a szempontrendszer egyszerűsítését és a szempontok számának csökkentését, a ténylegesen célravezető elemekre fókuszálva, melyekre a következő pontokban javaslatot is teszünk.

2.3. Az ÖSZ-2 szempont törlését javasoljuk (X.2. b) pont)

Az ÖSZ-2 szempont azt jutalmazza, ha a Pályázó a nagyfeszültségű és közép feszültségű hálózati csomópont azonos csatlakozási pontja mögött nagyobb erőművi névleges teljesítőképesség beépítését tervezi. Javasoljuk e szempont elhagyását, mert:

- egy csatlakozási pont mögé koncentrált nagyobb teljesítmény esetén a **projekt esetleges megművelése nagyobb rendszerszintű kiesést eredményez**; valamint
- megítélésünk szerint ez a szempont szemben áll a **decentralizált energiarendszer kialakításának** logikájával, ugyanis egy nagyobb erőmű üzembe lépés utáni kiesése is nagyobb kockázatot hordoz.

Nem látjuk indokoltnak, hogy a **nagyobb beépített teljesítmény pozitív elbírálásban részesüljön**, ezt maximum azonos pontszám esetén döntési kritériumként tudjuk elképzelni.

2.4. Az ÖSZ-3 szempont kiegészítését javasoljuk barnamezős beruházásokkal (X.2. c) pont)

Az ÖSZ-3 szempont jelenleg kizárólag a beruházás helyszínének földminőségét hasonlítja össze a tiszta kataszteri jövedelem alapján. A jelenlegi magyar és Európai Unió földhasználati jogszabályok célja, hogy a **legtöbb megújuló beruházás barnamezős területen vagy mesterséges felszínen valósuljon meg**. Az ilyen területek korlátozottan alkalmasak nagy méretű szélerőművi beruházások megvalósítására talajmechanikai okok miatt, ám éppen ezért, ha egy beruházó ilyen jellegű beruházást tervez, azt pozitív megkülönböztetés illeti.

Ennek okán javasoljuk, hogy a földminőségi szempont mellé kerüljön bevezetésre egy önálló alszempont, amely **jelentős többletpontszámmal jutalmazza** az építési törvény² alapján **barnamezős területen megvalósuló beruházásokat**.

2.5. Az ÖSZ-4 szempont törlését javasoljuk (X.2. d) pont)

Az ÖSZ-4 szempont többlet pontszámmal jutalmazza az esetleges részleges nyertessé nyilvánítás elfogadását. Álláspontunk szerint erre nincs szükség: amennyiben a Pályázó a VII.12. pont szerinti nyilatkozatában **elfogadja a részleges teljesítést**, ennek ténye a rangsorolási mechanizmus (IX.18. pont e)–g) alpontja) révén **már önmagában előnyt jelent számára** – hiszen enélkül a kiosztható szabad kapacitási korlátot elsőként átlépő ajánlat teljes egészében elutasításra kerülne, míg a részleges nyertesség elfogadásával a Pályázó legalább a fennmaradó kapacitás erejéig nyertessé válhat.

Egy erre vonatkozó **külön többlet pontszám így indokolatlan**, kettős előnyt biztosítana ugyanazon nyilatkozatért.

2.6. Az ÖSZ-5 szempont átalakítása, teljesítési biztosíték verseny helyett egy összegű befizetés (X.2. e) pont)

Ezzel a szemponttal kapcsolatban van a legerősebb fenntartásunk. Az ÖSZ-5 azt jutalmazza, ha a Pályázó a Tervezetben meghatározott minimum teljesítési biztosítékhoz (XII.2. pont: a benchmark beruházási összeg 2,5%-a) képest magasabb összegű biztosítékot ajánl fel. Megítélésünk szerint ez a szempont a gyakorlatban **nem a jól megtérülő, életképes projekteket díjazza, hanem a tőkeerős szereplőket helyezi versenyelőnybe**, hiszen egy magasabb biztosíték felajánlása elsősorban a nagyobb tőkeerővel rendelkező vállalatok számára reális lehetőség. Emellett **magasabb biztosíték befizetéséből a rendszer csak abban az esetben profitál, ha a projekt nem készül el, minden más esetben csak extra pénzügyi terhet jelent a beruházónak**.

Javasoljuk, hogy a biztosítékok mértéke (VIII., illetve XII. fejezet) **valamennyi Pályázó számára egységes maradjon**; amennyiben a Hivatal álláspontja szerint a jelenlegi javasolt mérték nem nyújt kellő garanciát a projektek megvalósulásra, célszerűbbnek tartanánk az egységes minimumszint szükség szerinti megemelését, mint egy versenyeztetett, szereplőnként eltérő biztosítéki szintet. Éppen ezért a teljesítési biztosítékokban történő versenyt javasoljuk törölni az értékelési szempontok közül.

Ehelyett azt javasoljuk, hogy a verseny ne a biztosíték összegén keresztül valósuljon meg, hanem egy egyszeri, **egyösszegű (lump-sum jellegű) befizetés formájában történjen, a**

² 2023.évi C. törvény a magyar építészetéről **16. § (4)**: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2300100.tv>

tervezett kapacitás arányában³. Ez értékelésünk szerint előnyösebb, ugyanis jobban **tükrözi a projekt gazdaságosát**, nem részesíti előnyben a nagyobb beruházókat, emellett **többletforrásokat biztosít**, melyet a Hivatal, illetve az érintett hálózati engedélyesek **közvetlenül hálózatfejlesztési célra fordíthatnának**. Javasoljuk, hogy ez a szempont jelentős súlyt kapjon, mivel ez tükrözi a legjobban a projektek gazdasági hatékonyságát.

2.7. Az ÖSZ-7 szempont kiterjesztése helyi értékesítésre (X.2. g) pont)

Az ÖSZ-7 szempont mögötti irányt – vagyis, hogy a megtermelt energia helyi/közösségi célú hasznosítása pozitív elbírálásban részesüljön – támogatjuk. Ugyanakkor a jelenlegi megfogalmazás, amely kizárólag az önkormányzat, illetve önkormányzati többségi tulajdonú gazdasági társaság, mint rendszerhasználó felé történő értékesítést ismeri el, **túlzottan szűkre szabottnak tűnik**.

Javasoljuk egy tágabb, **helyi értékesítési szabály bevezetését** – például oly módon, hogy a **csatlakozási pont meghatározott körzetében található bármely rendszerhasználó felé történő közvetlen értékesítés** is jogosultságot teremtsen a pontszámra, nem kizárólag az önkormányzati tulajdonú szereplők felé irányuló értékesítés.

2.8 Az ÖSSZ-8 szempont törlését javasoljuk (X.2.h) pont)

Tudomásunk szerint a TMÁ-n keresztüli megvalósítás **általános piaci gyakorlat**, a beruházók jelentős része él ezzel a módszerrel, ugyanis **gyorsabb és költséghatékonyabb**, mintha a kiépítést a TSO/DSO hajtja végre. Összeségében ezért a TMÁ-s megvalósítás egy **általánosan követendő metódusnak tűnik**, melyet nem a pályázati kiíráson belül kellene megjeleníteni, hanem **magasabb jogszabályi szinten rendezni**. Ennek okán javasoljuk az **értékelési szempont törlését** a kapacitás tender kritériumai közül.

3. Összegzés

A Tervezet által kitűzött célokkal és a pályázati **eljárás megindításával egyetértünk**, azonban a kapacitástenderrel kapcsolatban pár általános javaslatot fogalmaztunk meg. Fő javaslataink a **pályázati mérethatár csökkentése**, a pályázatban **kiírandó csatlakozási pontok és kapacitások előzetes publikálása**, valamint annak a **felmérése, hogy a kiírt csatlakozási pont környékén egyébként van-e telepítésre alkalmas terület**. Illetve jelentős súllyal javasoljuk a ÖSZ-5 szempont átalakítását egyösszegű befizetésre, amivel a pályázatok jól sorrendbe állíthatók, illetve ez jól tükrözi a gazdasági hatékonyságot. Ezen felül javasoljuk a pályázati **értékelési szempont rendszer egyszerűsítését**. Ennek keretében csak az alábbi összehasonlító szempontokat hagynánk meg a pályázati kiírásban:

- ÖSSZ-1: Rendszer szintű szolgáltatások
- ÖSSZ-3: Terület minőség (kiterjesztve)
- ÖSSZ-5: Átalakítva kapacitás alapú közvetlen befizetésre
- ÖSSZ-6: Előkészítettség
- ÖSSZ-7: Helyi értékesítés (kiterjesztve)

³ Vagyis a befizetett összeg osztva a teljes kapacitással lenne a verseny alapja.